

Voorwoord

Wij willen iedereen bedanken voor de vele positieve reacties op onze eerste nieuwsbrief.

In dit tweede nummer van **Het Kramersplein** stellen we u onze collectie diploma's voor. Verder willen we u informeren over onze verzameling periodieken, waaronder tijdschriften, dagbladen, sluikbladen en pamfletten. In de rubriek *Losse stukken* vindt u opnieuw een boek aan een voordelig tarief. *De Blauwe Doos* plaatst deze keer Charles Rogier in de kijker met enkele citaten die - terecht of onterecht - aan hem worden toegeschreven.

Het volgende nummer van **Het Kramersplein** zal volledig in het teken staan van 160 jaar liberale partij.

Het Kramersplein verschijnt tweemaandelijks. Wij hopen u in de toekomst verder te mogen informeren. Wilt u deze nieuwsbrief niet meer ontvangen? Uitschrijven kan door een blanco mail te sturen naar nieuwsbrief-unsubscribe@liberaalarchief.be.

[top](#)

Een verloren traditie: diploma's als erkenning

De collectie diploma's van het Liberaal Archief bestaat uit zo'n 120 exemplaren. Het gaat voornamelijk om diploma's die zijn toegekend door of aan liberale caritatieve organisaties en toneelverenigingen.

tot *Aanmoediging der Vlaamsche Toneelkunst* en het *Willemsfonds*. Als voorzitter van de Gentse afdeling van het *Willemsfonds* spijsde hij het *Oswald De Schamphelaere Fonds* dat instond voor de publicatie van een reeks keurboeken. Klik [hier](#) voor deze lijst. Een overzicht van alle verenigingen waarvan hij (bestuurs)lid was, kan u [hier](#) raadplegen.

Gedurende zijn leven hield Oswald De Schamphelaere een plakboek bij met persknipsels, uitnodigingen, brieven, programmaboekjes, overlijdensberichten, foto's, lidkaarten en diploma's. De diploma's die hij ontving, zijn voornamelijk huldeblijken uitgereikt door de talrijke verenigingen waarin hij actief was, zoals de **liefdadigheidsorganisatie l'Oeuvre de l'hospitalité de nuit**, het *Van Crombrughe's Genootschap*, de *Club Gymnastique de Gand*, de *Gymnastische Volksmaatschappij Gent* en vele andere. Ook voor zijn deelname aan verschillende tentoonstellingen ontving hij een diploma, onder meer van de **Liberaal Werkersverdediging Gent voor de "Tentoonstelling van Nijverheid, Handel, Schoone Kunsten, Onderwijs" in 1901**.

Dankzij zijn knipselboek kunnen we ons een beeld vormen van wat er in die periode op liberaal en volksopvoedend vlak bloeide in Gent.

Heeft u zelf nog een oud liberaal diploma in uw bezit? Laat dat stuk niet verloren gaan en vertrouw het toe aan het *Liberaal Archief*. Een telefoontje (09/221.75.05) volstaat om verder af te spreken. Wij zijn iedere werkdag open van 9u tot 12u en van 13u tot 17u.

Klik [hier](#) voor een staalkaart van onze collectie diploma's

[top](#)

Collectie periodieken breidt uit

Het Liberaal Archief bezit vandaag een 2.300-tal kranten en tijdschriften waarvan u op de website een [alfabetisch overzicht](#) terugvindt. Van belang voor de geschiedenis van het liberalisme in België zijn liberale tijdschriften zoals de *Revue Trimestrielle* (1854-1868), de *Revue de Belgique* (1869-1914) en *Le Flambeau* (1918-1976), waarvan de bibliografieën op onze website kunnen geraadpleegd worden ([klik hier](#)) alsook *Progrès/Vooruitgang* (1971-1990), *Liberaal Reflex* (1980-2000) en *Liberalisme* (1990-2001).

Daarnaast kan u op het *Liberaal Archief De Vlaamse Gids* (1905-2000) inzien, evenals de quasi volledige verzameling *Bibliothèque de propagande* (1903-1914) ([klik hier](#)), de *Bibliothèque antisuperstitieuse* (1900-1924) ([klik hier](#)) en de *Bibliothèque Gilon* (jaren 1880) ([klik hier](#)). In onze bibliotheek bewaren we eveneens representatieve liberale periodieken uit het buitenland, zoals *Commentaire* (Frankrijk), *Liberaal Reveil* (Nederland), *Ordo* en *Liberal* (Duitsland). *Publicaties van de Teldersstichting* (Den

Institute for Economic Affairs (Londen) liggen ter inzage.

Ter plaatse kan u ook de meeste jaargangen van de belangrijkste Vlaamse liberale kranten raadplegen: *Het Laatste Nieuws* (1888-heden), *De Nieuwe Gazet* (1897-heden), *La Flandre Libérale* (1874-1974), *Het Volksbelang* (1867-heden) en *De Vlaamsche Gazet* (1900-1914). Als u geïnteresseerd bent in de plaatselijke liberale pers van onder meer Eeklo, Lier, Leuven, Mechelen, Nieuwpoort, Oudenaarde, Ronse, Sint-Niklaas of Tienen, kan u deze op microfilm bekijken.

Ten slotte bezit het *Liberaal Archief* een merkwaardige verzameling sluikbladen en pamfletten, waaronder *Le Clan d'Estin*, die gedurende de bezetting van 1940-1944 verspreid werden. Een overzicht van de sluikbladen vindt u [hier](#) en een overzicht van de pamfletten vindt u [hier](#).

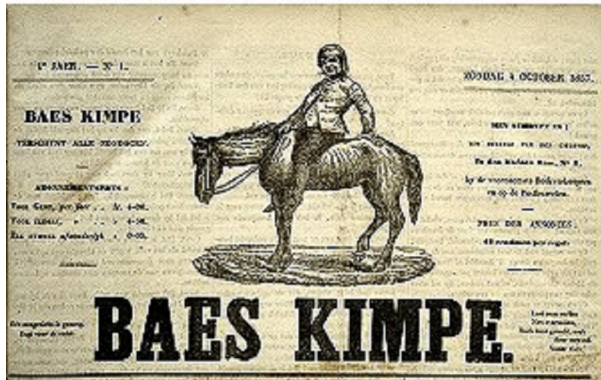

Recent breidde de collectie periodieken uit met enkele zeldzame dag- en weekbladen. Het *Liberaal Archief* ontving de eerste twee kwartalen van het dagblad **De Vlaamsche Stem**, opgestart tijdens de Eerste Wereldoorlog door naar Nederland uitgeweken flaminganten. Figuren zoals Julius Hoste Jr. en Frans Van Cauwelaert lagen aan de basis van deze publicatie. Toen het blad in activistische handen viel, startten zij met een nieuw weekblad, **Vrij België**. Deze

Daarnaast verwierven we de volledige reeks van het **Gentse satirische weekblad Baes Kimpe**, dat oorspronkelijk bedoeld was als kiesblad in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 1857, maar nadien bleef verschijnen om de spot te drijven met de katholieke machtshebbers.

Waardevol is ook de collectie kranten en pamfletten over de liberale strijd in Sint-Amandsberg tussen 1885 en 1913. Straataffiches waarop politieke verenigingen in die tijd hun mening ventileerden, zijn tegenwoordig bijna onvindbaar. Het *Liberaal Archief* verwierf de liberale tekstaffiche *De Verlossing* uit 1899, die nadien als pamflet werd verspreid en in 1903 werd opgevolgd door acht nummers van het propagandablade *Het gemeentebelang van Sint-Amandsberg*, eveneens in ons

bezit. De katholieken reageerden in 1899 tegen deze publicaties met vijf nummers van 't *Gazetje van Sint-Amandsberg*, waarvan ze in 1903 nog vier nummers en drie kiespamfletten verspreidden. Van 1885 tot 1889 verscheen 't *Gazetje van Sint-Amandsberg* als katholiek weekblad. Daarvan bewaart het *Liberaal Archief* twee jaargangen. Ten slotte zijn enkele jaargangen van het *Liberaal weekblad van Sint-Amandsberg* (1885-1890) en zijn opvolger *De liberale strijder van Sint-Amandsberg* (1890) alsook enkele nummers van het Gentse liberale dagblad *Vaderland* (jaargangen 1904-1913) in ons bezit.

[top](#)

Losse stukken

Nieuwsflash Archiefbank Vlaanderen

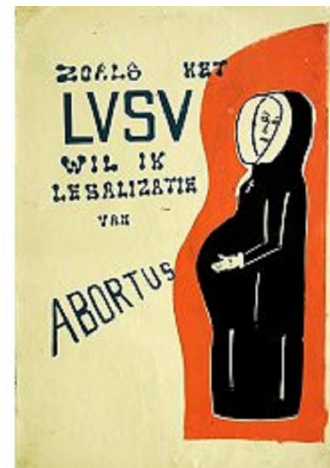
Het project Archiefbank Vlaanderen beoogt de realisatie van een duurzaam register van de Vlaamse private archieven. Die registratie moet de rijkdom aan archieven beter toonbaar maken en hen helpen beschermen. Het project ging in april 2005 online (zie www.archiefbank.be). Archiefbank Vlaanderen stuurde onlangs een eerste elektronische nieuwsflash de wereld in. Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van Archiefbank? Een berichtje naar info@archiefbank.be volstaat om de Nieuwsflash te ontvangen.

Website in eigen beheer

Het onderhoud van onze website www.liberaalarchief.be gebeurt volledig in eigen beheer. Webmaster Marc Haegeman zorgt ervoor dat nieuwe foto's, illustraties en tekst zo goed mogelijk op de website verschijnen. In zijn vrije tijd reist Marc de wereld rond om balletvoorstellingen bij te wonen. Liefhebbers kunnen terecht op zijn website www.for-ballet-lovers-only.com.

75 jaar LSVV-Gent

Het *Liberaal Vlaams Studentenverbond - Gent* (LSVV-Gent) vierde in december zijn 75ste verjaardag. Deze liberaal geïnspireerde studentenkring werd in 1930 aan de pas vernederlandste universiteit in Gent gesticht. Vanuit een ideologische invalshoek wil het LSVV (Klik [hier](#) voor LSVV-Gent en klik [hier](#) voor LSVV-nationaal) de interesse voor actuele politieke problemen onder de studenten aanwakkeren door middel van debatten. Het LSVV draagt daarbij principes zoals vrijzinnigheid, het respect voor het individu en onafhankelijkheid hoog in het vaandel. Het LSVV heeft afdelingen in Brussel, Gent, Kortrijk, Leuven en Antwerpen. Op de website van het Liberaal Archief kan u een selectie van affiches van het LSVV Gent van 1934 tot vandaag bekijken. Klik [hier](#).

Volksbelang digitaal

Wie lid is van het *Liberaal Vlaams Verbond* (LVV) krijgt Tijdschrift *Het Volksbelang* tien keer per jaar thuisgestuurd. *Het Volksbelang* (1867-heden) kan worden geraadpleegd op *Archief*. De jaargangen van 1867 tot 1914 zijn al gedigitaliseerd. De nummers van *Het Volksbelang* die vanaf januari 2006 verschenen zijn ook te raadplegen (in pdf) op de website www.hetvolksbelang.be.

Boek in promotie

Wist u dat een Gents senator heel wat inspiratie leverde voor Umberto Eco? Herinnert u zich wat er is gebeurd toen Jean-Pierre Van Rossem verkozen werd maar in de gevangenis zat? En wie van de parlementairen gooide wel eens een balletje of hanteerde het kunstenaarspenseel? Naast de officiële

gooide wel eens een balletje of hanteerde het kunstenaarspenseel? Naast de officiële geschiedschrijving is er heel wat te vertellen over de 'petite histoire' van ons 175-jarig Parlement.

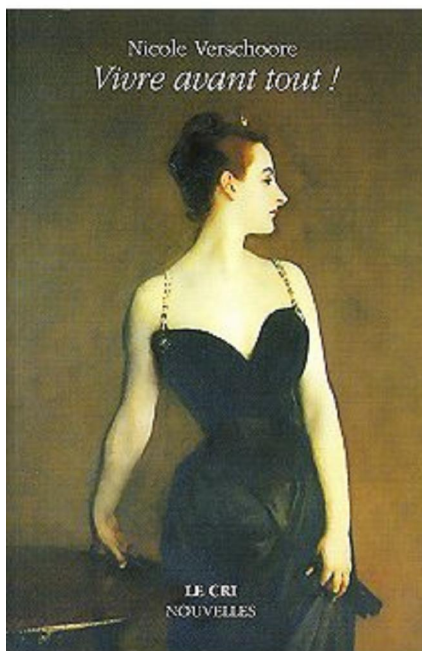
Emile Toebosch, gewezen parlementair medewerker van de liberale fractie, verzamelde in zijn boek *Het Parlement anders bekeken* tientallen feiten en weetjes uit de marge van het parlementaire gebeuren. De grote thema's in dit boek situeren zich rond de taalkwestie, oorlog en vrede, tradities en gewoonten, maatschappelijke breekpunten, kunstpatrimonium, dierenbescherming en incidenten allerhande. *Het Parlement anders bekeken* is een uitgave van *Academia Press*, verschijnt in mei en kost 25 euro. Wij bieden u dit boek aan tegen de gunstprijs van 20 euro, verzending inbegrepen, indien u vóór 10 april bestelt. Bestellen kan op dit adres: Liberaal Archief, Kramersplein 23, 9000 Gent, tel. 09/221.75.05, fax 09/221.12.15, of met het [elektronisch bestelformulier](#).

[top](#)

Kleurrijke Erfgoeddag

De aandacht voor erfgoed is de laatste jaren toegenomen. Vlaams Minister van Cultuur Bert Anciaux besteedt in zijn Beleidsnota Cultuur 2004-2009 en in zijn Beleidsbrief Cultuur van oktober jl. de nodige aandacht aan een inhaalbeweging van de erfgoedsector ten opzichte van het buitenland. Ook het grote publiek heeft het erfgoed leren waarderen. Dat is ongetwijfeld mee te danken aan de jaarlijks terugkerende Erfgoeddag. Eenmaal per jaar spant de ganse erfgoedsector zich in om iedereen te laten kennismaken met de voorwerpen en verhalen die we van onze voorouders erfd. In 2006 gebeurt dat voor de zesde maal en wel op **zondag 23 april**. De Erfgoeddag heeft altijd een thema. Dit jaar is dat 'In Kleur'. Het gebruik van kleuren of juist het gebrek daaraan kan ons iets leren over een cultuur, een bepaalde periode in de geschiedenis, een politieke partij of culturele vereniging. Over kleur kan dus veel gezegd worden.

Het aantal deelnemende organisaties in Vlaanderen en Brussel was nog nooit zo groot als nu. Meer dan 500 musea, archiefinstellingen, heemkringen en cultuurdiensten zetten de ganse dag (van 10 tot 18 u) hun deuren open. Er worden ook meer dan 800 gratis activiteiten georganiseerd zoals wandelingen en rondleidingen, lezingen, fietstochten, workshops, tentoonstellingen,... Meer informatie vindt u op www.erfgoeddag.be, waar u ook het programma kan raadplegen.

Het *Liberaal Archief* neemt deel onder de titel 'Meer dan blauw alleen. Kleurrijke beelden uit een onbekend verenigingsleven'. Aan de hand van kleurrijke vlaggen, affiches en huldeboeken schetsen wij een beeld van het rijke liberale verenigingsleven in de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Daarnaast komt schrijfster Nicole Verschoore vanaf 14u haar jongste boek *Vivre avant tout* signeren. Nicole Verschoore is doctor in de Germaanse filologie en was assistente aan de Universiteit van Gent en jarenlang journaliste van *Het Laatste Nieuws*. Vanuit haar passie voor de Europese hoofdsteden

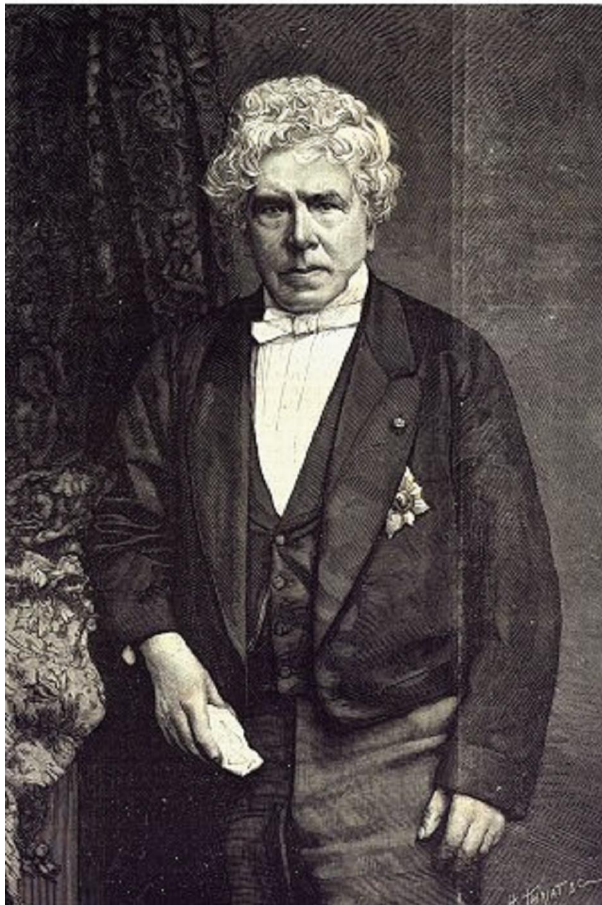
beschrijft ze in zes novellen en twee korte romans het leven, het werk, de liefde en de illusies van een reeks personages in deze steden. Eerder verschenen van haar *Les parchemins de la tour* (2004) en *Le Mont Blandin* (2005), de eerste twee delen van een historische trilogie waarvan het laatste luik, *La Charrette de Lapsceure*, verwacht wordt

de familie Buysse - haar moeder is de kleindochter van de liberale volksvertegenwoordiger Arthur Buysse, broer van de schrijver Cyriel. Nicole Verschoore en haar moeder schonken het *Liberaal Archief* de papieren van Arthur Buysse plus een rijke collectie familiefoto's. Op onze website staat een keuze uit die foto's met de inventaris ervan (klik [hier](#)).

[top](#)

De Blauwe Doos **La Flandre, qu'elle crève!**

"Hadden de liberalen van vroeger zich wat meer met de Vlaamse bevolking opgehouden, haar niet toegeroepen wanneer hongersnood in Vlaanderen heerste: Qu'elle crève! zoals Rogier deed, wij zouden niet zuchten onder de papenregering". Dat schreef

Het Laatste Nieuws op zaterdag 12 december 1896. Het Brusselse blad van Julius Hoste voerde toen een stevige polemiek over de Vlaamse kwestie met L'Opinion. Die Antwerpse krant sprak onmiddellijk tegen dat Rogier zo iets ooit gezegd zou hebben. Maar Het Laatste Nieuws bleef erbij dat de Vlaamsvijandigheid van de liberalen voor Vlaanderen nefast geweest was: "Dit zal L'Opinion niet loochenen, alhoewel zij Karel Rogier, op wiens standbeeldvoet men - in 't Vlaams nogal - gaat beiten: Redder van Vlaanderen, tracht wit te wassen van de historische beschuldiging die op hem weegt, die hij heeft getracht uit te wissen later, en 't ongelukkig woord dat hem jegens Vlaanderen ontsnapte, poogde te doen vergeten", luidde de reactie op 16 december.

Maar of het citaat authentiek is, blijft onzeker. Een precieze bron is niet bekend. Tegenover de economische crisis in Vlaanderen stond Rogier in elk geval niet onverschillig. In augustus

1846 maakte hij als volksvertegenwoordiger zelfs een rondreis door de Vlaamse provincies om beter ingelicht te zijn over de situatie in de industriecentra en op het platteland. Het vermeende citaat leefde wel decennialang voort in Vlaamsgezinde kringen. Het is zelfs verleidelijk te denken dat de Vlaams-nationale volksvertegenwoordiger Joris Van Severen het parafraseerde toen hij op 29 november 1928 in de Kamer uitriep: "La Belgique, qu'elle crève!" Maar ook hier rijst de vraag of

in de Kamerverslag of de krantenverslagen van eind 1928, zodat het weinig waarschijnlijk is dat Van Severen ze uitgesproken heeft.

"Qu'elle crève" was misschien een simplistische samenvatting van wat Rogier eind 1847 in een rede gezegd had: "De Vlamingen moeten naar de Waalse contreien gaan waar ze beterschap kunnen vinden. Als de Vlaamse vrouwen en meisjes de taal kennen die in de andere delen van het land gesproken wordt [Frans dus], zullen ze gemakkelijker werk vinden als huishoudster, want ze staan bekend voor hun orde en netheid". Maar hij had eraan toegevoegd dat de Walen daardoor Vlaams konden leren en dat het niet zijn bedoeling was Vlaanderen te verwaalsen.

Flaminganten citeerden ook altijd graag een brief die Rogier in 1834 aan minister Jean-Joseph Raikem geschreven zou hebben. Daarin zou staan dat de eenheid van taal essentieel was voor een goed staatsbestuur en dat die taal in België uiteraard het Frans moest zijn. De Gentse advocaat-historicus Leonard Willems ging ooit op zoek naar die brief en vond de eerste vermelding ervan pas in 1866. Hij stelde ook vast dat dit schrijven, als het ooit geschreven was, zeker niet van 1834 kon dateren.

Aan lord Palmerston, de Engelse staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken, zou Rogier kort na 1830 gemeld hebben dat de Belgische regering streefde naar de vernietiging van de Vlaamse taal om de fusie met "notre grande patrie" Frankrijk voor te bereiden. Deze brief vond Willems voor het eerst vermeld in 1888. Dit schrijven was zagezegd ontleend aan een Engels boek over Palmerston, maar Willems slaagde er niet in het terug te vinden.

Het ziet er dan ook naar uit dat Rogier de zondebok werd voor de Fransgezindheid van alle Belgische politici van 1830. Zijn verklaring uit 1859 dat de Vlaamse kwestie opgelost was en dat hij niet meer van de Vlaamse Beweging wilde horen spreken - en die tekst is wel authentiek - kwam zijn reputatie uiteraard niet ten goede.

Lectuur: Ernest Discailles, Charles Rogier, 1893-1895; Leonard Willems, Over twee antivlaamse brieven toegeschreven aan minister Rogier, in: Verslagen en Mededeelingen der KVATL 1902; Jef Welkers, "La Belgique? - Qu'elle crève!", Ter Waarheid 1985 en 1986.

[top](#)